

Nota privind elaborarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a

Planurile cadru de învățământ pentru clasele a IX-a – a X-a reprezintă un document reglator esențial – componentă a curriculumului național – și, prin aceasta, un instrument de bază în promovarea politicii educaționale la nivel național.

Elaborarea acestui document s-a realizat ținând seama de:

- reperatele decizionale majore pentru fundamentarea procesului de reformă a învățământului preuniversitar din România, identificate atât în documentele programatice elaborate de Guvernul României, cât și în cele elaborate de instituțiile europene, respectiv în documentele agreeate în comun de Guvernul României și instituțiile europene;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- rezultatele dezbaterilor publice asupra proiectelor planurilor cadru de învățământ pentru clasele a IX-a – a X-a, sintetizate în raportul încheiat de Institutul de Științe ale Educației.

În conformitate cu Legea nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/ 1995, clasele a IX-a – a X-a – ciclul inferior al liceului – sunt, în același timp, parte a învățământului obligatoriu și a învățământului liceal.

În aceste condiții, structura noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a – a X-a este determinată de nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările intervenite în structura învățământului preuniversitar: pe de o parte, prelungirea duratei învățământului obligatoriu la 10 clase, iar pe de altă parte, apartenența claselor a IX-a și a X-a la învățământul liceal sau la învățământul profesional – școala de arte și meserii.

Planurile cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a de liceu sunt structurate pe trei componente: **trunchi comun (TC)**, **curriculum diferențiat (CD)** și **curriculum la decizia școlii (CDS)**.

Trunchiul comun. Trunchiul comun reprezintă oferta educațională constând din aceleași discipline, cu același număr de ore pentru toate filierele, profilurile și specializările din cadrul învățământului liceal. Vizând **competențele-cheie**, trunchiul comun va fi parcurs în mod obligatoriu de toți elevii, indiferent de profilul de formare.

Prin gruparea disciplinelor din structura trunchiului comun în cele 7 arii curriculare prevăzute în actualul curriculum național, se asigură continuitatea dintre planurile cadru de învățământ pentru clasele I – a VIII-a și planurile cadru de învățământ pentru liceu sau pentru școala de arte și meserii.

Oferta de trunchi comun contribuie la:

- finalizarea educației de bază, prin continuarea dezvoltării competențelor cheie urmărite în cadrul învățământului obligatoriu – condiție pentru asigurarea egalității de șanse pentru toți elevii, oricare ar fi specificul liceului (filieră, profil);
- asigurarea continuității între învățământul gimnazial și cel liceal;
- formarea pentru învățarea pe parcursul întregii vieți.

Pe baza rezultatelor studiilor efectuate, la nivelul Comisiei Europene¹ au fost stabilite **8 domenii de competențe-cheie**, fiind precizate pentru fiecare domeniu **cunoștințele, deprinderile și atitudinile** care trebuie dobândite, respectiv formate elevilor în procesul educațional. Aceste domenii de competențe-cheie răspund obiectivelor asumate pentru dezvoltarea sistemelor educaționale și de formare profesională în Europa (procesul *Barcelona-Copenhaga*) și, ca urmare, stau la baza stabilirii curriculumului pentru clasele a IX-a și a X-a – ani finali pentru educația de bază.

Ariile curriculare sunt compatibile cu cele 8 domenii de competențe cheie stabilite la nivel european:

- comunicare în limba maternă,
- comunicare în limbi străine,
- matematică, științe și tehnologii,
- tehnologia informației și a comunicațiilor (TIC),
- competențe interpersonale, interculturale, sociale și civice,
- cultură antreprenorială,
- sensibilizarea la cultură,
- „a învăța să înveți”.

Comunicarea în limba maternă și în limbi străine, reprezentând capacitatea individului de a înțelege, exprima și interpreta, atât în oral cât și în scris, gânduri, sentimente și fapte, în toate contextele sociale – în relațiile de muncă, în familie sau în timpul liber – este o condiție fundamentală pentru realizarea personală, pentru integrarea în societate, intermediind accesul la informație, la cultura și civilizația europeană.

Matematica, știința și tehnologia, cu aplicații în viața de zi cu zi, permit explicarea lumii înconjurătoare și oferă individului cunoștințele necesare pentru a acționa asupra acesteia, în funcție de propriile nevoi și dorințe. Într-o societate a cunoașterii, accesul la informație pe care **tehnologia informației și a comunicațiilor (TIC)** îl oferă este esențial.

Competențele interpersonale, interculturale și sociale reprezintă stăpânirea unor comportamente care permit individului să participe în mod eficient și constructiv și să rezolve conflictele din viața socială, în interacțiune cu ceilalți, atât în viața personală și familială, cât și în contexte publice.

Competențele civice permit individului participarea la viața societății.

Cultura antreprenorială înseamnă atât capacitatea individului de a accepta și susține noul, de a-și asuma responsabilitatea faptelor proprii, cât și capacitatea de a identifica oportunități pentru dezvoltarea profesională și în afaceri.

Sensibilitatea la cultură, capacitatea de a înțelege, accepta și aprecia diferite modalități de exprimare proprii artei și culturii (în domenii foarte diferite, cum ar fi: literatura, muzica, artele plastice, filmul, teatrul, arhitectura, moda etc.) conduce la dezvoltarea unei personalități armonioase, tolerante, care îmbină un puternic simț al propriei identități cu respectul pentru diversitate.

A învăța să înveți este cheia succesului într-o lume dinamică, în continuă schimbare, în care individul este obligat să învețe de-a lungul întregii vieți.

Planurile-cadru de învățământ și programele trebuie să vizeze în mod direct **formarea echilibrată a competențelor-cheie din toate aceste domenii** prin însușirea de către elevi a **cunoștințelor** necesare,

respectiv prin formarea **deprinderilor și atitudinilor** corespunzătoare. În acest mod, competențele formate pe parcursul educației de bază răspund condiției de a fi **necesare și benefice pentru individ și pentru societate** în același timp.

O caracteristică esențială a competențelor-cheie este faptul că majoritatea sunt transversale – ele **se formează prin diferite discipline cuprinse în planurile-cadru de învățământ și nu doar prin studiul unei anumite discipline**. Această caracteristică se întâlnește chiar și în cazul unor domenii de competențe-cheie cu un grad mai ridicat de specificitate. Proiectarea planurilor-cadru de învățământ și elaborarea programelor trebuie să țină cont în mod explicit de această caracteristică, luând în calcul pentru fiecare domeniu de competențe-cheie disciplinele care contribuie la formarea acestora.

Curriculumul diferențiat. Curriculumul diferențiat reprezintă oferta educațională stabilită la nivel central, constând dintr-un pachet de discipline cu alocările orare asociate acestora, diferențiată pe profiluri (în cazul filierelor teoretică și tehnologică) și pe specializări (în cazul filierei vocaționale). Această ofertă educațională asigură o bază comună pentru pregătirea de profil (în cazul filierelor teoretică și tehnologică) și răspunde nevoii de a iniția elevul în trasee de formare specializate, oferindu-i o bază suficient de diversificată, pentru a se putea orienta în privința studiilor ulterioare sau pentru a se putea integra social și profesional, în cazul finalizării studiilor.

Orele din **curriculum diferențiat** sunt ore pe care elevii din profilul sau specializarea respectivă le efectuează în mod obligatoriu.

Curriculum la decizia școlii. Curriculum la decizia școlii reprezintă numărul de ore alocate în scopul dezvoltării unor oferte curriculare proprii fiecărei unități de învățământ. Prin această ofertă curriculară se asigură cadrul pentru susținerea unor performanțe diferențiate și a unor nevoi și interese specifice de învățare ale elevilor.

Numărul maxim de ore prevăzut în noile planuri cadru de învățământ, mai mare decât cel actual, este determinat de structurarea ofertei educaționale în noile componente prezentate anterior – structură care nu se regăsește în planurile cadru de învățământ în vigoare.

Nivelul ridicat de complexitate al finalităților învățământului obligatoriu, în noua sa structură, este determinat de necesitatea **asigurării deopotrivă a educației de bază pentru toți cetățenii** – prin dezvoltarea echilibrată a tuturor competențelor cheie și prin formarea pentru învățarea pe parcursul întregii vieți – și a **inițierii în trasee de formare specializate**.

Revizuirile curriculare în cazul învățământului profesional și tehnic realizat prin clasele a IX-a și a X-a (ciclul inferior al liceului – filiera tehnologică și respectiv școala de arte și meserii) au în vedere suplimentar următoarele:

- facilitarea pregătirii elevilor astfel încât să fie posibilă **dubla recunoaștere a rezultatelor învățării**, cea **cu scop educațional**, realizată prin dobândirea certificatului de absolvire a învățământului obligatoriu (necesară pentru continuarea studiilor) și cea **cu scop profesional**, realizată prin nominalizarea competențelor dobândite în portofoliul pentru educație permanentă sau prin certificatul de calificare de nivel I în cazul dobândirii unei calificări (necesare atât pentru continuarea formării profesionale, cât și pentru practicarea unei ocupații);
- **asigurarea coerenței sistemice a formării profesionale, realizată prin învățământul profesional și tehnic preuniversitar**: armonizarea verticală a nivelurilor de calificare care se dobândesc prin învățământul secundar inferior (clasele a IX-a și a X-a) și secundar superior (clasele a XI-a și a XII-a, respectiv a XIII-a) prin structurarea planurilor-cadru de învățământ pe baza standardelor de pregătire profesională;
- **creșterea șanselor de ocupare**: adecvarea conținuturilor pregătirii profesionale la cererea pieței forței de muncă, formulată de angajatori pe baza standardelor de pregătire profesională,

prin a căror validare se demonstrează relevanța, coerența și definiția clară a calificărilor descrise prin unitățile de competență profesională specifice; din punct de vedere al programelor de pregătire, aceste unități de competență profesională sunt cuantificate prin credite;

- **creșterea atractivității învățământului profesional și tehnic:** structurarea procesului de formare profesională pe baza rezultatelor învățării – derivate din performanțele așteptate de angajatori – alături de cele subsecvente finalităților educaționale ale nivelului de studiu, ceea ce determină creșterea transparenței procesului de formare, a încrederii că aceste programe oferă șanse reale de inserție socio-profesională.

Rezultatele concrete care vizează finalitățile cu scop educațional și profesional sunt:

- restructurarea planurilor-cadru de învățământ pentru **școala de arte și meserii**, prin asigurarea pregătirii certificabile cu nivel I de calificare, într-o durată de pregătire de 1800 ore (echivalentă cu 30 credite); aceasta conduce la **reducerea școlarizării cu 4 săptămâni în cei doi ani de studii;**
- restructurarea planurilor-cadru de învățământ pentru **școala de arte și meserii** prin **creșterea ponderii săptămânilor de studiu mixte (cultură generală, cultură de specialitate, instruire practică)** în totalul săptămânilor de studiu, astfel încât să se asigure șanse reale pentru dobândirea certificatului de absolvire a învățământului obligatoriu;
- restructurarea planurilor-cadru de învățământ pentru **ciclul inferior al liceului-filiera tehnologică**, astfel încât să fie posibilă **dobândirea competențelor de bază**, certificabile prin certificatul de absolvire, dar **și pre-specializarea**, care asigură premisele dobândirii nivelului III de calificare profesională prin **formarea specializată care se va realiza în cadrul învățământului secundar superior.**

Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului va lansa în discuție publică, la începutul anului 2004, propunerile de planuri-cadru pentru clasele a XI-a – a XII-a/a XIII-a. Opțiunea curriculară va fi, în acest caz, diferită, cu o orientare accentuată spre disciplinele de specialitate ale profilului/specializării și cu o creștere semnificativă a opționalității.